

ня живої і неживої природи навколишнього середовища, захисту життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії суспільства і природи, охорону, раціональне використання і відтворення природних ресурсів. Однак в Україні ще існують регіони із смогами над цілими містами та районами, забрудненими водоймищами та землями, численні невпорядковані сховища отруйних хімічних речовин, унаслідок чого страждають не тільки населення, а й флора та фауна. Нераціональна вирубка лісів на території Західної України обертається систематичними зсувами ґрунтових шарів, затопленнями населених пунктів, орних земель, руйнацією тисяч жител, водозахисних споруд, мостів, шосейних доріг, залізниць тощо.

Таким чином, Україна, як і світове співтовариство, постала перед глобальними викликами сучасності, які вимагають зростання її ролі у позитивних відповідях на них. При цьому Україна, з одного боку, активно бореться за вирішення глобальних проблем сучасності, маючи для цього потужний потенціал, а з другого — створює перешкоди на шляху розвитку цього процесу, усунення яких зможе його прискорити. Ефективне використання означеного потенціалу й усунення вказаних перешкод залежить від чинників внутрішньополітичного і міжнародного характеру, перш за все від удосконалення системи державного управління України і політичної волі керівництва та відповідного ставлення до її проблем провідних країн світу.

Т. В. Панченко, доктор політичних наук, доцент

ЗМІЦНЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ КОНЦЕПЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Від часу ухвалення Конституції України та базових для місцевого самоврядування нормативно-правих актів розвиток місцевого самоврядування фактично призупинився на рівні міст обласного значення, а переважна більшість територіальних громад інших рівнів через їх надмірну подрібненість та назвичайно слабку фінансову основу виявилася неспроможною до виконання повноважень місцевого самоврядування.

Міжнародний досвід показує, що неможливо перерозподілити повноваження та ресурси між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування на користь останніх без їх посилення (укрупнення) чисельно та територіально. Переважна більшість європейських країн здійснила

укрупнення муніципалітетів (не завжди на добровільній основі), деякі прийшли до укрупнених муніципалітетів через створення проміжних структур — міжгромадських органів, що перебувають у віданні рад та директорів, обраних/призначених муніципалітетами.

Удосконалення системи територіальної організації влади є на порядку денному реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування (Концепція від 01.04.2014 р. № 333-р). Уже на першому її етапі (2014 р.) передбачається створити законодавчу основу для реалізації права територіальних громад на добровільне об'єднання та співробітництво на засадах ресурсно-організаційної кооперації, а також законодавчо врегулювати нову систему адміністративно-територіального устрою. У попередніх концепціях (зокрема, аналогічній Концепції від 16.07.2013 р.) питання створення законодавчої основи для реалізації права територіальних громад на добровільне об'єднання підіймалось, однак власне оптимізація територіального устрою передбачалася на наступних етапах реформи, які планувалися після переобрання керівних органів держави.

Інше важливе завдання реформи — створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення здійснення органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень. Належні матеріальні умови — це надання територіальним громадам права розпоряджатися земельними ресурсами, об'єднувати свої майно та ресурси в рамках співробітництва територіальних громад. Фінансові умови — визначення достатньої податкової бази, надання органам місцевого самоврядування права регулювати ставки місцевих податків і зборів, надання трансфертів з державного бюджету безпосередньо кожному місцевому бюджету. Організаційні умови — утворення на кожному рівні представницьких органів місцевого самоврядування з власними виконавчими органами. Мова йде у першу чергу про створення виконавчих органів обласних та районних рад та перегляд функцій та повноважень місцевих державних адміністрацій. Це положення не є принципово новим, але на відміну від попередніх концепцій створення виконавчих органів обласних та районних рад передбачається також уже на першому етапі реформи, тоді як раніше подібні заходи планувались у віддаленій перспективі.

Розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях за принципом субсидіарності та на засадах децентралізації влади — не менш важливе завдання реформи та засіб подолання дублювання повноважень — рудименту радянського типу влади. Чинна концепція бере за основу статичну субсидіарність, коли повноваження віднесено до певного рівня, який, виходячи з об'єктивних потреб та ресурсного потенціалу, здатний їх виконувати. Динамічна субсидіарність,

яка передбачає наявність суміжних компетенцій у різних рівнів врядування й прийняття остаточних рішень відповідно до ситуації, поки що за межами концепції, адже на порядку денному — ліквідація суміжної компетенції місцевих державних адміністрацій та територіальних громад, розподіл повноважень між ними на засадах децентралізації влади, коли пріоритет мають виборні органи влади.

Запровадження механізму державного контролю за відповідністю Конституції та законам України рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню публічних послуг чинна Концепція вбачає через оновлений статус місцевих державних адміністрацій. Передбачена Концепцією зміна статусу місцевих держадміністрацій з органів загальної компетенції на контрольно-наглядові органи у системі виконавчої влади з функцією координації діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади на відповідній території відповідає досвіду інституту префектури, який діє в Італії, Іспанії, Франції, а також останніми роками запроваджений у Польщі, Угорщині, Туреччині.

Таким чином, Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади від 01.04.2014 р. є результатом багаторічних напрацювань у відповідній сфері. Вона відрізняється від попередніх проєктів тим, що такі рішучі заходи, як утворення виконавчих органів обласних і районних рад та розподілу повноважень між ними, а також законодавче врегулювання нової системи адміністративно-територіального устрою, передбачені вже на першому етапі реформи (у 2014 р.). У ситуації, коли значна частина населення України усвідомлює необхідність реформи, ці заходи можуть бути втілені в життя і стати початком масштабної реформи територіальної організації влади, на яку багато років чекає Україна.

Л. В. Анучина, кандидат філософських наук, професор;

В. Г. Грицаненко, доцент

УКРАЇНЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кінець ХХ — початок ХХІ ст. став часом, коли Україна ввійшла у світовий культурний простір, який характеризується активізацією глобалізаційних процесів. Уже в так званій час перебудови вітчизняна культура відкрила свої кордони, що до цього були міцно замкнені для настанов культури країн несоціалістичного табору. Ця культура вважалася загниваючою, тому її цінності відкидалися як несумісні з соціалістичними ціннісними орієнтирами. На зміну закритості прийшов час не просто встановлення контактів,